

יוֹכָה שֶׁל גֶּזֶר

אגודה להנצחת זכרם של
מגיני גזר

The Day of Gezer

האגודה להנצחת זכרם של מגיני גזר מודה בזאת להוצאת "כנה", להוצאה לאור של משרד הבטחון, לארכיון צה"ל ולשמעון אבידן – מפקד חטיבת "גבעתי" במלחמת העצמאות על חלקם בהוצאתו לאור של ספר זה.

הספר "יומה של גזר" נדפס לראשונה בשנת תש"י (1950). מהדורה זו נדפסת מחדש, ונוספים לה הקדמה, ריאיון עם ש' אבידן, דברי ח"כ י' רבין, מסמכים ואחרית דבר משנת תשמ"ז (1987).

© 1988

כל הזכויות שמורות לאגודה להנצחת זכרם של מגיני גזר

מסת"ב 9 - 040 - 264 - 965 - ISBN

צילום בעמודים 1-32: י' חרל"פ; סדר עמ' 1-32: בין החומות; עימוד: כנה, ירושלים; צילום ולוחות: ש' נתן, מכון לאופסט; הדפסה: דפוס מונזון; כריכה: כרך. כולם בירושלים

נדפס בישראל 1988
Printed In Israel 1988

יליד ברלין. בשנת 1939 עלה לארץ במסגרת עליית הנוער. עשה
שנתיים בקב"ה השרון בה החל ללמוד את עבודת הלול. אחר כך
במעלה-החמשה ובתדרה. השתלם במקצוע והמשיך לעבוד בו גם במקום
ההתישבות בגזר. הקים את ענף הלול במשק ושקד על הרחבתו
המתמדת. בן 26 במותו.

דרכו של אפרים אל הקבוצה היתה דרך המהפכה הגמורה. מרחוק בא אליה, ללא הכנה מיוחדת; וכמה מפליאה היתה יכולתו ללמוד את דרך־חיים זו ולהתחיות בה עד כדי דרגת אדם יוצר ומעצב את דמותה. — לראשונה הכרתיו בשנת תרצ"ט כאשר נפגשנו במחנה־הכנה ע"י ברלין, בו נבחרו המועמדים לעלית־הנוער. הופיע כאחרון במחזורנו ולמרות צניעותו הרבה, התבלט מיד כאדם מיוחד. בן למשפחה יהודית־בורגנית מתבוללת; והיה הדבר ניכר גם בלבושו ובנימוסיו של אפרים הבן. הוא לא קבל את חנוכו ברוח המסורת היהודית, רגלו לא דרכה מקודם במועדון תנועת־נוער ציונית, אולם, שש שנות חייו תחת משטרו של היטלר, לימדו אותו משהו גם בלעדי השפעה שיטתית ומכוונת.

כזה היה תמיד: צנוע, מתבודד, לא מתיידד על נקלה עם חבריו, אך רגיש לגבי המתרחש סביבו ומוחו פועל ומגיב על הכל. כך מצא את דרכו המיוחדת אל מחנה הנוער הציוני־החלוצי, ללא מורה דרך, אלא לאור תחושתו המפותחת המבקשת את נתיב־החיים.

אט אט הסתגל אלינו, שינה את לבושו והחל מתחבר אל החברים. ואמנם, התלבטותו טרם הגיעה אל קצה. אדם עדין־נפש, בעל מחשבה יסודית, לא במהרה ישלים את התפתחותו. כך המשיך אפרים לבקש פתרון נותיו, חזר וחיטט, חזר וליבן דרכו בקבוצה פעמים רבות. ובכל זאת, היה רחוק מרחק רב מאותה חטטנות גלותית אשר דבקה ברבים. צעד את צעדיו באיטיות אך בבטחון, תוך בחינת ובדיקת כלים וערכים מתמדת. —

במשך הזמן רכש לו עמדה מרכזית בחברה ובנאמנות מלא תפקידים אשר הוטלו עליו. ולכל אלה הוא מתמסר בכל נפשו ומאודו. כמו כן למקצועו — הוא ענף הלול. כאשר יצאנו להתישבות, נבחר הוא להיות מקים הענף הזה במשקנו. ידענו, שלידים נאמנות ואחראיות נמסר טפוח

ענף זה ואפרים קבל תפקידו ברצון ותוך התלהבות ליצור כאן, על אדמת ישובנו, יצירה ראשונית זו.

בקבוצה מתקשר האדם לעתים כל כך עם מקצועו, עד אשר תמיד נראה אותו במחיצת עבודתו, זהים אחד עם השניה ושוב לא ניתן קשר זה להנתק. האיש ויצירתו — חד הם, ולא נוכל כבר להשכיח מלבנו דביקות זאת. כך עלה גם לאפרים. והנה הוא מקבל עובדה זאת כדבר מובן מאליו, כאלו מראשית ימיו בעבודה נועד להיות מעובדי ענף זה. משום כך הוא עושה עבודתו בשקט, תוך שלווה מיוחדת לטבעו ואינו מקים רעש, אף כאשר הענינים מעט יגעים שלא באשמתו. מצניע לכת גם בעבודתו ולא מבקש פרסים או פרסומת למסירותו ולהצלחתו. כך הקים מפעל ראוי לשבת, פרי חריצות וידיעה מקצועית, אותה רכש בהתמדה משך השנים. הנני זוכר אותו במעמד קבלת האפרוחים בני־יום, „ילדי טפוחיו“ הרכים הנמר־סרים לידיו והוא, בבת־שחוק על שפתיו, אוחז בארגזים עם המטען החי, ובגאווה נושאם אל בית־האימון הנקי והמצוחצח.

כך שיפר ושכלל את המתקנים, תבע הרחבה מתמדת ובפנותו אל מוסדות המשק, מרצה היה דבריו בשקט ומעמיד אותם באור עניני. ככה, בעדינות הביע דבריו, אך על תביעותיו הצודקות עמד בתוקף.

ראיתי בעבודתו בענף, אחד הגלויים היפים של אפיו אם כי, אפשר למתוח אותו קו גם ביתר שטחי חיינו, בהם השתתף בפעילות. בין שהיה חבר ועדה זו או אחרת, ובין שייצג את השקפותיו באספות הקבוצה, תמיד ראיתיו בהליכותיו המהוגנות. הגינות זו, היתה אחת מתכונותיו המוב־הקות במגע עם החברים בתוקף תפקידו או בחייו הפרטיים.

הבנתו ויחסו האוהד לכל אדם, היו לו לסגולה מיוחדת ואף שיוו לו פנים של תמימות מסוימת. על כן, אחרון היה להטיל חשד במישהו או להתיחס בספקנות לגבי טיבו של הזולת.

הנה, מצא אפרים את שלמות דרכו בחיים, בחיי הקבוצה, מעורה בחיי־המשק כבהווי החברה, מתייצב לימינה בבקוש פתרונות לבעיות השונות, כאלו הבין לסוד אותה מזיגה הכרחית של משק וחברה, עבודה ותרבות.

וכך מצא את קשרה הבלתי נמנע של „ההגנה“ אל יתר שטחי החיים והיצירה. ראה בה הכרח בל יגונה, כי רק בזכותה יש לשמור על כל היש והנוצר. כמעשה מובן מאליו הצטרף ברגעים המכריעים של קיומנו אל

שורת לוחמי הכיתה, אותה כיתה, שלא נותר משורותיה אף אחד, כלם נפלו, עד האחרון, באמונתם בטעם העמידה הזאת מול אויב — ללא רתיעה.

בזכותו ובזכות רבים כמוהו — אנו חיים היום. את מפעלם נמשיך, כי רק בדרך זו נקדש את זכרם כראוי להם.
אפרים היקר, נשמור בלבנו את זכרך. למעננו נפלת, למענך נחיה!
ברית האחים תקוים לעולם! —
ש ל מ ה י .

הנני מתכנן לציין בציונים אחדים את פרשת חייו של אפרים בתוך הקבוצה ומשתדל להיזכר בפגישותינו ובחיותינו המשותפות אולם, רק עתה אני מרגיש, כי בעצם רק מעט ידעתי על אפרים בתור אדם והכרתיו רק באופן שטחי בלבד. וזה תמוה בעיני, כי הרי אפרים תמיד היה קרוב אל לבי וחשבתי אותו לאחד מידידי היותר קרובים. אולם, אף פעם לא נתתי לעצמי דין וחשבון על עצם הדבר המיוחד באפרים ומדוע היה כה חביב עלי.

אפרים בא לקבוצה בדרכים מופלאות, אבל, מאחר שנכנס למסלול חייה, הלך לאור עקרונותיה מבלי הסב מבטו ימינה ושמאלה.
בילדותו, התחנך אמנם בבית הורים יהודי אך באוירה מתבוללת וכשנפגש בפעם הראשונה בחיי-שתוף, לא בא אליהם כבעל נסיון כלשהו וללא הכשרה והבנה נפשית לקראת החיים החדשים. ודוקא הוא, הפך במשך הזמן, לאחד מחסידיה הנלהבים של הקבוצה ולא סבל כשמישהו עמד להטיל בה דופי.

אפרים מעולם לא השלים עם העובדה, שבמסגרת חיי-שותפות יפעלו כוחות גם בכוון הלא-רצוי. לא יכול להבין זאת ורצה להעלים עין מכל תופעה שלילית. בשיחות עם חברים בנושא זה, השתדל תמיד לגלות את הצד הטוב ואת האמון בכנות וביושר הזולת אי אפשר היה לערער בו. הוא ראה בקבוצה „חבר-אחים" ממש, אשר מוכנים להקריב את הכל איש למען אחיו. בעקבות השקפתו זאת, אשר הפכה בקרבו כמעט לדת, לא היה דבר שיביאהו יותר לידי התרגשות, מאשר העובדה, שמצויים בקבוצה גם חברים שאינם ראויים לקחת חבל בחייה.

הוא כמעט ולא התאים למציאותנו, כאותו קדוש, אשר אינו מתמצא בעולמו המושחת וסובל יסורי־נפש רבים בגלל העוול הנעשה בו יום יום מבלי שיתעורר מצפון האנושות.

אפרים היה בעל נפש תמימה וישרה עד מאד והתיחס לכל המסובב אותו בשכל ישר ותום לבב. הוא לא ידע במחשבותיו ומעשיו, דרכים עקלקל־לות. כשהשתתף בעירות באספותינו, היה רגיל לפתוח את דבריו במלים האפיניות לו כל כך: „...אינני מבין את החברים...” או „אינני תופס ומתפלא מאד...”

הוא האמין בכל אמונתו, כי טוב האדם מטבעו והיה מוכה־תמהון, כאשר נתקל בתופעות שליליות ושפלות גם בחברתנו, בה ראה את נושא הגשמת חזונו. בהתמרמרות רבה היה נוהג לדבר על אלה וכל ימיו חשב על אמצעים נאותים כדי לשכנע את אותם החברים „הרעים” ולהשפיע עליהם.

ואכן, בחר בשיטה הנכונה: הוא עצמו חי את חיי הקבוצה בשלמות ושמש דוגמה להתפרקות מנטל העניינים הפרטיים למען טובת הכלל. — כשאפרים קיבל על עצמו את הנהלת ענף הלול, ידענו שאמנם נמסר זה לידיים נאמנות ומסורות. התמסר משך שנים רצופות לטפות הלול ואת כשרונותיו וכן כוח יצירתו, השקיע בשכלול ענף זה עד ליומו האחרון. הוא הרבה ללמוד ולהשתלם וידיעותיו המשקיות חרגו בהרבה מתחומי מקצועו. —

בתקופה ידועה, כשמשבר צפוי היה לחיי התרבות שלנו מתוך חוסר מרץ ואזלת ידם של אותם החברים הפעילים כרגיל בשטח זה, שבר אפרים את דרך השגרה המקובלת והתנדב לפעול כחבר ועדת התרבות. היה זה מעשה מהפכני לגבי הנוהג וכך הטילו חברים רבים ספק בכוחו של אפרים בפעולה התרבותית, כל שכן, מאחר שקודם לכן לא היה פעיל בה. אולם, עמידתו בפרץ הלהיבה אף את הפקפקנים והודות לרצונו הכביר גרם להתעוררות כללית וסחב גם את יתר החברים אתו. לא זו בלבד, שהוא עצמו נרתם לעול הקשה לעשות גם את העבודות הצדדיות „הבזויות” בדרך כלל, אלא, גילה גם כשרונות גנוזים והצליח לרענן ולחדש את ההווי התרבותי.

בכל מיני הזדמנויות הרבינו להציג הצגות קטנות ואפרים השתתף בכלן, כי אהב להופיע על הבמה. היה בעל כשרון ניכר למשחק ומן היום הראשון השתייך ל„חבר השחקנים” הקבוע. לא תישכחנה אותן השעות

היפות של הצגות וחזרות, שעל כל טרדוניהן הסבו לנו לבסוף תמיד קורת־רוח רבה, למרות שלא פעם כמעט התיאשנו מלהמשיך בהן. ואפרים בתפקיד של "תיזבה" ב"חלום ליל קיץ" או בתור משרת ב"רביזור" או כמלצר באחד הסקטשים. במיוחד אהוב עליו היה תפקיד ה"קונפרנסייה". כמה ערבים מוצלחים ומשעשעים בילינו בחברתו! כך היה לנגד עינינו, צוחק ומרצין חליפות, פעם במשחקו המשעשע בפני קהל חברים ואורחים, ופעם משתף עצמו בכובד־ראש בשיחה נוגעת בבעיותינו החברתיות.

שום עול מכל התפקידים הרבים שהוטלו עליה. לא סירב לקבל ובסירוגין כיהן בוועדות השונות. תמיד נכון היה להטות שכמ, תמיד מוכן ומזומן לעזור לחבריו וכל אלה עשה תוך מסירות אמינית ואהבת הקבוצה. היתה לי לפעמים הרגשה, כי לבו שופע אהבה לכל דבר והוא רואה את העולם בעינים של מאוהב ואשר מוכן לצחוק ולשמוח כשרק נראית לכך סיבה כלשהי, אף הפעוטה ביותר.

בזמן האחרון עסק אפרים גם בעניני „הארגון“. מתוך הכרה עמוקה בצדקת דרכנו היה חבר ל„הגנה“ והעמיד את כוחותיו לרשותה. אף פעם לא התלהב מפעולת מלחמה ונפשו סלדה מקפות חיי אדם. מעולם לא שש אלי קרב אך את תפקידו מלא כרגיל בשקט ותוך התמסרות של אהבה.

צר לי עליך, אחי אפרים, על שהלכת מאתנו ללא עת!

ארי

